

Analýza politiky – medzi hodnotami a faktami

Eva Bolfíková

UPJŠ Košice, Fakulta verejnej správy, Katedra sociálnych vied

Štúdia je súčasťou riešenia projektu VEGA 1/3589/06

Abstrakt:

Štúdia je príspevkom k riešeniu mnohých otázok, spojených s oblasťou metodológie politických analýz. Prezentuje základné východiská, možnosti a koncepcie vo vzťahu k jednému z kľúčových problémov analýz, nie len politických – neustálej konfrontácii medzi faktami a hodnotami. Súčasťou veľmi živých diskusií na túto tému je permanentná výmena názorov medzi pozitivisticky orientovanými analytikmi a postpozitivistickými stúpenkami v snahe nájsť čo najefektívnejšie nástroje analýzy politiky ako základne pre vytváranie informačnej bázy politického rozhodovania na rôznych úrovniach.

Kľúčové slová: politické analýzy, fakty a hodnoty, pozitívizmus, postpozitívizmus, multiplizmus

Úvod

Metodologické zázemie politických analýz je veľmi intenzívne sa vyvíjajúcou sférou, keď kľúčové otázky a s nimi spojené diskusie poukazujú na snahu priviesť politické analýzy k čo najlepšiemu plneniu ich účelu – byť vysoko efektívnym nástrojom poznania v oblasti politického rozhodovania. Medzi rozhodne najdiskutovanejšie témy patrí problém vzťahu, resp. rozkolu medzi faktami a hodnotami. Ide o problém, ktorý sa prelína všetkými koncepciami, modelmi, prístupmi v oblasti politických analýz, keď jeho základný rámec ďaleko presahuje sféru politického poznávania. Sociálno-vedný výskum vo všeobecnosti neustále osciluje medzi dominanciou faktov (smerom k opore v pozitivistických prístupoch), alebo hodnôt (smerom k post-pozitívizmu a diskurzívnym technikám) a v snahe hľadať a nájsť optimálny model riešenia predkladá slušné množstvo variantov a prístupov, z ktorých niektoré sú často celkom efektívne, neznamenujú však ukončenie neustálych diskusií a neprinášajú také varianty, ktoré by vo finálnom konsenze uspokojili všetkých zúčastnených, alebo aspoň väčšinu. Najvýznamnejším spôsobom zasahuje tento problém dometodológie práce

s relevantnými informáciami ako základom pre tvorbu modelov poznania, ale tiež do charakteru práce s predmetom skúmania a do procesu tvorby dynamiky výskumných postupov.

W.N. Dunn (1994, s.1) definuje analýzy politiky ako aktivitu, ktorá napomáha tvorbe poznania „o tvorbe politiky“ a „v tvorbe politiky“. Tento dvojsmerný postup zároveň predpokladá vytvorenie a udržiavanie vzájomných spojení a vzťahov medzi tvorbou politiky a v tvorbe politiky, keď výsledky analýzy slúžia na zefektívnenie procesu tvorby politiky v ďalších fázach cyklu. Efektívnosť tvorby politiky priamo závisí od dostupnosti relevantného poznania, komunikácie a využitia politických analýz v teórii a praxi tvorby politiky.

Politické analýzy nikdy neboli monolitom, nikdy neopomínali vplyv politického a sociálneho života a nikdy sa netýkali tvorby politiky len v súlade so striktným kánonom pozitivizmu (Lynn Jr. 1999). Lynn považuje politické analýzy za „kontextualizovanú schopnosť, stimulovanú intuíciou, argumentom a etickými výzvami, ktoré sú zreteľne spojené so svetom politických aktivít – normatívnych i preskriptívnych (s.417)

Charakter politických analýz je z metodologického hľadiska výrazne multidisciplinárny. Účasť ďalších vedných disciplín – politickej vedy, sociológie, psychológie, ekonómie, filozofie predpokladá vysokú mieru integrity a vzájomnej komunikácie. Politické analýzy sú čiastočne *deskriptívne*, vychádzajúc z tradičných disciplín (politická veda) ale zároveň pomáhajú hľadať príčiny a dôsledky politických rozhodnutí. Politické analýzy sú tiež *normatívne*, teda jedným z ich cieľov je tvorba a kritika poznania, ktoré sa dotýka hodnotovej platformy politických aktivít a ich výstupov – politických rozhodnutí, vrátane ich dôsledkov, a to z hľadiska aktuálnych podmienok i z pohľadu budúcich generácií (Fischer 1980). Tento normatívny, resp. hodnotovo-kritický aspekt politických analýz sa stáva zjavným vo chvíli, keď poznáme, že politicky relevantné poznanie zahŕňa tiež dynamiku medzi závisle premennými (výsledky) a nezávisle premennými (prostriedky), ktoré majú hodnotiaci charakter (MacRae, Jr. 1976). Premenné možno chápať ako rôzne hodnoty – zdravie, bohatstvo, bezpečnosť, mier, spravodlivosť, rovnosť, sloboda, atď., keď ich výber, či určenie priorít, vyžaduje prítomnosť morálneho zdôvodnenia. Preto politické analýzy reprezentujú zároveň formu *aplikovanej etiky*. Napokon, politické analýzy smerujú k vytváraniu poznania, ktoré možno využiť pri zvyšovaní efektívnosti výberu medzi rôznymi alternatívami, či variantami politických aktivít, rozhodnutí a ich dôsledkov.

Cieľom metodológie politických analýz je tvorba, kritické hodnotenie a komunikovanie politicky relevantného poznania. Vývin v posledných päťdesiatych rokoch je charakterizovaný hľadaním a stanovovaním *kodifikovaných súborov štandardov*, pravidiel a procedúr, ohľadne ktorých existuje medzi analytikmi široký konsenzus. Rastúca miera konsenzu ohľadne základných metodologických princípov je súčasťou vývinu v praxi výskumu politiky a politických analýz. Zároveň, politické analýzy v súčasnosti prijímajú systematickú metodológiu pre riešenie problémov, spojených s výraznou komplexitou študovaného prostredia.

V rámci politických analýz ako procesu skúmania je veľmi dôležité rozlíšiť – metodológiu, metódy a techniky. Podľa Dunna (1994) metodológia zahŕňa štandardy, pravidlá a procedúry, keď štandardy a pravidlá sú určujúce pri výbere a použití procedúr

a kritickom zhodnotení ich výsledkov. Procedúry potom podliehajú určitému štandardu hodnovernosti, prijateľnosti a politickej relevancie, vrátane všeobecnej línie pravidiel a kritického multiplizmu. Úloha procedúr je spojená s produkciou informácií o politických problémoch, politickej budúcnosti, politických aktivitách, politických výstupoch a výkonu politiky. Procedúry samotné však nezaručujú adekvátne poznanie.

Metodológia politických analýz predstavuje súbor piatich všeobecných procedúr, ktoré sú bežnou súčasťou akýchkoľvek postupov pri riešení problému: definícia, predikcia, preskripcia, deskripcia a evaluácia. V politických analýzach majú tieto procedúry špecifické označenia. *Štrukturovanie problému* (definícia) zabezpečuje informáciu ohľadne podmienok, ktoré spôsobujú vznik analyzovaného problému. *Prognostika* je zameraná na vytvorenie zdroja informácií ohľadne budúcich dôsledkov alternatívnych aktivít, vrátane situácie, kedy nedochádza k žiadnej aktivite. *Odporúčanie* (preskripcia) zabezpečuje informácie ohľadne hodnoty týchto budúcich dôsledkov v riešení problému, alebo jeho zmiernení. *Monitoring* (deskripcia) prináša informácie o budúcich a minulých dôsledkoch realizácie politických rozhodnutí v rôznych variantoch. *Evaluácia* prináša informácie o hodnote, alebo cene týchto dôsledkov riešení, resp. zmiernení predstaveného problému.

Metódy politických analýz sú všeobecné procedúry, ktoré napomáhajú produkcii a transformácii politicky relevantných informácií v rozličných kontextoch. Každá z metód je podporovaná množstvom *technik*, ktoré možno chápať ako relatívne špecializované procedúry, používané s cieľom získať odpovede na relevantné otázky.

Dôveru v intenzívny rozvoj politických analýz vyjadruje aj D.H. Rosenbloom (2002), poukazujúc na ďalšie rozširovanie a podporu metodologického pluralizmu, prehlbovanie účinnosti analýz nie len v takých oblastiach ako sú ekonomika a politika ale napríklad aj v oblasti etických argumentov a analýz. Ku „klasickým“ technikám analýz pribúdajú ďalšie – operačný výskum, prípadové štúdie, etické analýzy, analýzy budúcnosti, historické, právne analýzy. Politické analýzy sa stávajú súčasťou politickej kultúry a politických štruktúr.

Politické rozhodovanie a politicky relevantné informácie

„Proces politických analýz je sériou intelektuálnych aktivít, ktoré sa dejú v politicky saturovanom prostredí“ (Dunn 1994, s.15). Politické aktivity môžu byť popisované ako proces tvorby politiky a vizualizované ako séria vzájomne závislých krokov v určitom časovom období: základná agenda, formulácia politiky, prijatie politiky, implementácia politiky a hodnotenie politiky. Politické analýzy môžu slúžiť na poznávanie a získavanie informácií ohľadne jednej, alebo viacerých z týchto krokov, či fáz politického rozhodovania ako procesu tvorby politiky a to v závislosti od typu problému, ktorý predkladá klient politickej analýzy. Každá z fáz tvorby politiky súvisí s tou nasledujúcou a posledná fáza je spojená s prvou, takže celý proces možno chápať ako dynamický cyklus vzájomne podmienených aktivít.

Dunn (1999) uvádza päť druhov politicky relevantných informácií, ktoré majú zabezpečiť efektívne politické analýzy: 1. *informácie o politických problémoch*, 2. *politických perspektívach (v budúcnosti)*, 3. *politickej činnosti (politických aktivitách)*, 4. *politických výstupoch*, a 5. *o výkone politiky*. Tieto základné druhy informácií sú vzájomne podmienené a prepojené. Spojenie jednotlivých informačných komponentov vyjadruje dynamický proces, keď zároveň jeden typ informácie môže byť transformovaný do iného prostredníctvom vhodných politicko-analytických procedúr.

Špecifickú rolu vo vzťahu k politicky relevantným informáciám predstavujú *politické argumenty*. Charakteru, významu i spôsobu práce s politickými argumentmi sa vo svojej práci intenzívne venuje W.J.Ball (1995), predkladajúc základný rámec pre *hodnotenie politických argumentov*.

Politický argument možno charakterizovať ako „ústne, alebo písomné vyjadrenie, ktoré odporúča a obhajuje politiku alebo podporuje opodstatnenie rozhodnutí, ktoré smerujú k prijatiu a rešpektovaniu takejto politiky“ (Ball 1995, s.3). Štúdium politických argumentov je veľmi dôležitou oblasťou logiky politického výskumu, ktorá je daná všadeprítomnou potrebou obhajovania, zdôvodňovania, či odporúčania politiky. Prejavuje sa to i v solídnej zbierke publikovaných zdrojov.

Ball (1999) uvádza stručný prehľad najvýznamnejších príspevkov a poukazuje na spojenia, ktoré umožňujú pochopiť i systematizovať prezentované prístupy. Prvou identifikovanou snahou štúdia politických argumentov v rámci analýzy politiky bola Hambrickova koncepcia otázok, vhodných pre analýzu argumentov (1974).

Hambrick (1974) tu prezentuje maticu 10 typov propozícií na pozadí 4 analytických perspektív, ale nerozvíja hlbšie teoretické kontexty. Predkladá sériu propozičných typov komponentov, ktoré musí obsahovať kompletný politický argument. Termín „kompletný“ (s.469) chápe ako argument, ktorý je „racionálne presvedčivý“ (s.469) v pojmoch bežnej logiky. Neznamená to, že všetky politické rozhodnutia, či návrhy musia zodpovedať tejto požiadavke, znamená to, že tie rozhodnutia, ktoré požiadavku spĺňajú budú „akcieschopnejšie“, než tie, ktoré ju nespĺňajú. Predkladané typy propozícií možno vnímať ako návrh na postup pri presvedčaní .

Naopak, Fischer vo svojich prácach z roku 1980,1982 a 1986 sleduje širšiu teoretickú perspektívu, v ktorej vyzýva k istej miere unifikácie normatívnych a empirických analýz vo vývoji „hodnotovo-orientovanej“ epistemológie v politických analýzach. Jeho východiská sú blízke politickej filozofii, zahŕňajúc Taylorove otázky o hierarchii hodnôt, Toulminove schémy pre politické analýzy a napokon i Habermasovu perspektívu politických diskurzov. Ďalší autori hľadali východiská pre svoje koncepcie vo sférach oveľa bližších politickým analýzám, v snahe výraznejšie pozdvihnúť štúdium politických argumentov.

Paris a Reynolds (1983) svojou prácou smerujú k stanoveniu základných prvkov logiky politického výskumu, ktoré by mohli slúžiť ako konštrukty, prezentované ako „racionálna ideológia“, teda zdôvodnenie pre politické tvrdenia, ktoré nie sú konformné voči diktátu for-

málnej logiky. Na rozdiel od tohto prístupu Dunn (1994) začleňuje prácu s politickými argumentmi do oveľa konvenčnejšieho rámca analýz verejnej politiky.

Ball (1995) ďalej uvádza Nelsonov (1987) prístup, ktorý prezentuje spojenie sféry rétoriky a politických analýz, vyzývajúc k naratívnej forme politických analýz, podobne ako Majone (1989), ktorý sa sústreďuje na úlohu argumentácie v demokratických procesoch, keď jeho závery smerujú k výzve na formálne štúdium argumentov a presvedčania ako súčasť edukačných procesov v oblasti politických analýz.

Základný rámec hodnotenia politických argumentov Ball (1995) predkladá v inšpirácii pragmatickou filozofiou a vôbec pragmatickými prístupmi, ktoré veľmi jasne zdôrazňujú *povahu a účel politických argumentov*. Hodnotenie politických argumentov predkladá v koncepcii troch už v predchádzajúcich prácach úspešne aplikovaných etáp: „1. prvá sekcia zabezpečuje perspektívu, ktorá *definuje politické argumenty*, založené na ich logike a účele, 2. druhá sekcia je písaná na intermediálnom stupni abstrakcie, stanovujúc *základnú štruktúru pre formulovanie kritérií hodnotenia* politických argumentov, 3. záverečná sekcia ilustruje vhodné *kritériá pre analyzovanie* hodnôt politických argumentov v rámci navrhovaného pragmatického rámca“ (s.4).

Podľa Balla sú *politické argumenty normatívne* – a to vzhľadom na svoj účel. Pojem „normatívny“ odkazuje na snahu obhajovateľov presvedčiť poslucháčov, že študované aktivity je nutné chápať v kontexte relevantných hodnotových princípov a faktov politického problému. Normatívna argumentácia je presvedčivá, praktická a má svoju dynamiku a záver. Práve dynamika (akčnosť) je tým atribútom, ktorý v politickom argumente napokon určuje jeho normatívnosť vzhľadom na účel, ktorý má, či posolstvo, ktoré sprostredkúva. Vhodným prístupom pre pochopenie povahy normatívnej argumentácie by mala byť škola meta-etiky (štúdium metód vo filozofii etiky). Ball v tejto súvislosti používa pojem „*konduktívna inferencia*“ (s.6), ktorý má označovať podobnosť indukcie, pretože objasňuje tvrdenia v pojmoch dôsledkov, zahŕňajúc ich spojenie s faktami. Konduktívna inferencia spočíva oveľa viac na neformálnom poňatí logickej štruktúry, než na moderných verziách praktického sylogizmu. Okrem iného, tento rámec musí ukázať, že tvrdenie normatívnej politiky je podporované vhodnými zdrojmi, ktoré „*zahŕňajú tak faktúálne ako aj hodnotové vyjadrenia*, teda argumenty, ktoré sú založené tak na logických ako na rétorických formách – preto štandardy hodnotenia musia byť veľmi flexibilné a kontextuálne“ (s.6). Ball zároveň pripomína Andersonov výrok o tom, že „*pragmatická filozofia politiky veľmi intenzívne zdôrazňuje experimentalizmus a tvrdí, že akékoľvek návrhy rozhodnutí nemôžu byť plne hodnotené, pokiaľ nie sú riadne preverené praxou, či empirickou skúsenosťou*“ (Anderson 1987, s.351, in: Ball 1995, s.8).

Základný rámec pre hodnotenie politických argumentov predkladá ako možnú identifikáciu nevyhnutných štruktúrálnych komponentov „*dobre formulovaného*“ (Ball 1995, s.10) politického argumentu. Keďže s ohľadom na konduktívnu inferenciu o politickom argumente uvažujeme ako o normatívnom tvrdení, jeho základom (príčinými kontextami) môžu byť fakty a hodnoty. Podľa toho vytvára štruktúru základného rámca ako celok, tvorený: 1. *fak-*

tuálnymi komponentami, 2. hodnotovými komponentami, 3. komponentom politickej vhodnosti, prípustnosti, či realizovateľnosti. Súčasťou štúdie sú tiež odporúčania pre aplikačnú sféru cez kritériá hodnotenia jednotlivých komponentov.

V praktickej orientácii možno pracovať s celkom konkrétnymi postupmi, využívajúc tento základný rámec v rôznej miere, prípadne v ďalších jeho modifikáciách. Model každodenných politických argumentov (Jackman, Sniderman 2006) je orientovaný na využívanie diskurzívnych techník v tzv. poradných diskusiách. Autori tu predkladajú tri základné podmienky, využívané v bežnom živote: 1. *na výber existujú len dve alternatívy – podpora, alebo opozícia voči politike*, 2. *s rastom zložitosti politiky rastie pravdepodobnosť toho, že občania sa budú prikláňať k alternatíve, ktorá je najbližšie ich predstavám o veciach*, 3. *argumenty opozičnej strany sú rovnako kvalitné*.

Blízkosť Ballovmu modelu konduktívnej inferencie (1995) možno hľadať v rozlíšení dvoch úrovní politického diskurzu (Jackman, Sniderman 2006): „1. na *normatívnom stupni* možno ako výhody chápať predovšetkým lepšie ukotvenie rozhodnutí, väčšiu „vernosc“ demokratickým procesom, väčšiu toleranciu voči odlišným názorom, ich rastúci vplyv v oblasti verejnej mienky, 2. na *empirickom stupni* možno sledovať tak pozitívne ako negatívne sprievodné znaky diskusie – v niektorých kontextoch diskusia podporuje učenie, väčšiu otvorenosť voči iným názorom, sebacenzúru a sebakorekciu v priebehu diskusie, polarizáciu, konformitu, alebo nerovnosť. Takáto deliberácia môže mať rôzne formy – formálne, neformálne, individuálne, skupinové, v reálnych, alebo uzavretých podmienkach“ (s.272). Výhodou empirickej (na fakty zameranej) dynamiky deliberácie je možnosť vytvorenia špeciálnych podmienok pre experimentálny dizajn skúmania širokej škály názorov verejnosti na nejaký problém.

Rozlíšenie týchto úrovní vo vzťahu k práci s politicky relevantnými informáciami sa objavuje nie len v diskurzívnych, post-positivistických technikách, ale aj v empirických výskumoch, z ktorých niektoré doslovne smerujú k snahe o konvergenciu normatívnych a empirických politických analýz. Hyman a Bridger (2001) postupujú na báze spoločenských metateórií, modelov verejnej politiky a empirických dát. Autori vychádzajú z Ballovej (1995) koncepcie a svoju analýzu smerujú ku skúmaniu interakcie sociálnych metateórií o chudobe a existujúcich alternatív politík, zameraných na problémy kúpyschopnosti obyvateľstva. Štúdia rešpektuje myšlienku o tom, že dobré politické argumenty sú podporené aj empirickými dátami a faktuálnymi dôkazmi. Využíva pomerne často aplikovanú cluster analýzu ako základ pre identifikáciu a vytvorenie typológie konzumentov, ktorá je potom konfrontovaná s nejakou, alebo všetkými metateóriami politiky. Autori využili tri možnosti získavania zdrojov a informácií (triangulácia), čo znamená, že vďaka tomuto mixovanému prístupu získali dáta a informácie, ktoré napomohli identifikácii názorov vo svetle hodnôt a metateórií, na ktorých sú založené objektivne charakteristiky a účinky na ich objekty činnosti.

Weimer v týchto súvislostiach hovorí o potrebe tzv. *neutrálnej kompetencie* v analýze politiky, ktorá zároveň vyžaduje takú definíciu, ktorá by bola aplikovateľná pre celú rozsiahlu oblasť, ktorej sa dotýka.

Weimer (2005) definuje analýzy politiky ako „tvorbu poznávacieho rámca a hodnotenie politických problémov a systematické porovnávanie alternatívnych politických rámcov s ohľadom na relevantné sociálne hodnoty“ (s.131). Poukazuje na zmysel neutrálnej kompetencie pri hodnotení a predikcii dôsledkov rôznych alternatív politických rozhodnutí a tiež pri podpore argumentov za sociálne hodnoty, ktoré zabezpečujú základ pre porovnávanie týchto alternatív (Weimer 2002). To znamená, že každý proces hodnotenia, či predikcie, prípadne zlyhanie podpory významných sociálnych hodnôt, presahuje neutrálne kompetencie. V tomto zmysle neutrálne kompetencie neznamenajú „nehodnotenie“ (naplnenie princípu nehodnotiaceho prístupu), ale skôr adekvátnosť poznávania hodnôt v zmysle multi-subjektovej podpory (prípadne pomocou viacerých nástrojov získavania informácií k poznaniu) v zastupiteľskej demokracii tam, kde tieto hodnoty môžu významným spôsobom ovplyvňovať tvorbu alternatív politických rozhodnutí. Analýza je „neutrálne kompetentná“, keď svojim poznaním umožňuje zabrániť chybným rozhodnutiam. Takto neutrálna kompetencia zohráva výrazne pozitívnu rolu v procesoch demokratickej konsolidácie.

Weimer (2005) predkladá tzv. *generické zdroje pre podporu neutrálnej kompetencie*. Poukazuje na to, že vytváranie neutrálnej kompetencie často vyžaduje primeraný inštitucionálny dizajn s ohľadom na aktuálny politický systém (nezávislé organizácie, účasť rôznych profesionálov, medzinárodné organizácie, atď.), keď samotný takýto proces predpokladá účelné prekonávanie hraníc medzi vedou a praktickým politickým životom.

Od pozitivismu k postpozitivismu

Medzi postpozitivistickou teóriou (preferujúcou uvoľnenie diktátu faktov) a tradičnou praxou pozitivismu (na faktoch založenom poznaní) existuje prirodzené napätie, ktoré vytvára dialektiku, prospievajúcu obidvom prístupom (Durning 1999)

Tradičné politické analýzy boli dlhodobo sprevádzané množstvom kritiky zo strany teoretikov politickej vedy. Hlavná línia týchto útokov sa týka pozitivismu a objektivistickej epistemoologickej základne.

Torgerson (1986), sledujúc variabilitu konceptuálnych schém, ktoré sú prezentované v politickej literatúre, predkladá chápanie politických analýz v pojmoch jej politickej a historickej významnosti. Uvádza a rozlišuje vzťahy medzi poznaním a politikou ako vzťahy, kde: 1. význam poznania nahrádza politiku, 2. politika sa tvári ako poznanie, 3. poznanie a politika dospeli k vzájomnému zmiereniu. Z historického hľadiska možno tieto tri varianty chápať ako periódy, kedy politické analýzy zaznamenávali: 1. svoj vývin, 2. postup od pozitivismu k jeho kritike a 3. súčasné post-pozitivistické snahy. Potrebu usporiadať veľmi nesú-

rodé prostredie politických analýz, kde neexistuje plne konzistentná terminológia, prežívajú mnohé výrazné odlišné intelektuálne štýly a nezlučiteľné paradigmy, rieši aj za cenu zjavnej simplifikácie spôsobom, ktorý chápe ako jeden z možných a to pomocou identifikácie troch obrazov, či podôb politických analýz, ktoré možno zároveň vnímať ako relatívne oddelené vývinové etapy.

Prvá etapa (Torgerson 1986) je charakterizovaná počiatkami vývinu politických analýz a pozitivistických prístupov v sociálno-vednom štúdiu. Prvotné prejavy, smerujúce k politickým analýzám ako nástroju poznania, možno sledovať v 18. storočí, kedy sa objavujú snahy potlačiť (či zrušiť) politiku v záujme ukončenia sporov, konfliktov a zmätku v spoločnosti a uprednostniť usporiadanú administratívu, založenú na objektívnom poznaní. Tieto snahy, príznačné pre obdobie osvietenstva, boli znovu vzkriesené v 19. storočí nástupom pozitivismu. Ranný pozitivismus bol príznakom nástupu nového obdobia humanizmu – mier a pokoj, výkonná priemyselná spoločnosť, usporiadaná nie na základe diktátu politických záujmov, ale na báze skutočného, pravdivého poznania – založeného na výsledkoch skúmania prírodných a sociálnych vied.

Pozitívny prístup sa zreteľne odlišil od špekulácií teológie a metafyziky, konfrontujúc svet okolo seba objektívne, v súlade s požiadavkou pozorovať fakty a určovať legitímne usporiadanie spoločnosti. Domény tajomstiev a nejednoznačností by mali byť potlačené nástupom jasného poznania a určitosti. Hlavným impulzom všetkého diania bola potreba presného, spoľahlivého poznania legitímnych zákonitostí, ktoré by mohli s pomocou vedy viesť ľudskú spoločnosť k prosperite v industriálnej dobe, keď cieľom bolo harmonické usporiadanie spoločnosti. Poznanie nahrádza politiku. Tento ideál ostáva implicitne aj explicitne dominantnou témou politických analýz i v súčasnosti.

Torgerson (1986) ďalej pripomína, že „duch pozitivismu bol znovu prebudený v 20. storočí výrazným presadzovaním princípov vedeckého manažmentu – a to tak v oblasti priemyslu a výroby ako vo vládnych a verejných organizáciách (Waldo 1848). Snáď najbezprostrednejší vplyv na politické analýzy sa prejavoval na úrovni metodologickej orientácie logického pozitivismu, predovšetkým v období pred 2. svetovou vojnou, ale tiež v 50. a 60. rokoch. Znamená to, že politické analýzy neboli ovplyvňované len jemnou a relatívne súčasnou logikou pozitivismu, ale aj útočnejším pozitivismom industrializmu 19. storočia. Všetko prijateľné, skutočné poznanie bolo v tomto kontexte podmienené orientáciou na pozorovanie faktov, logický úsudok a na určovanie zákonitých vzťahov medzi faktami. „Čo však takéto poznanie nemôže poskytnúť je – akákoľvek účasť na riešení, či určovaní toho, pre aké ciele bude tato sociálna technológia poskytovať potrebné poznanie“ (s.36). Ciele sú totiž vecou hodnôt, nie faktov. Celý obzor poznania bol zúžený na faktually vyjadrenia, ktoré nemôžu byť rozšírené aj na oblasť hodnôt. Inými slovami, rozum nemal žiadne miesto pri určovaní noriem – teda toho, „čo má byť“ a „čo je potrebné robiť“. Takáto situácia prirodzene vytvára napätie medzi tými, ktorí nazerajú na zmysel vývinu sociálnych vied s ohľadom na aplikačné možnosti poznania v oblasti verejnej politiky.

Druhá etapa je podľa Torgersona (1986) odozvou na temnejšiu stránku osvieteneckých ideí. Zamiatin vo svojej práci (1972) hovorí o „horore „čistého racionálneho sveta“ s jeho „zákonitým, presným, mechanickým rytmom“ a „matematicky neomylným šťastím“ (s.77, 83).

V tomto období vývinu politických analýz je zrejmé, že ďalšie napredovanie nie je prijateľné bez toho, aby bola zodpovedaná otázka ohľadne nevyhnutnej zhubnosti objektívnych modelov vývinu – systematického progresu racionálnej civilizácie. Ak sa analýzy politiky po prvýkrát objavili ako výraz snahy o víťazstvo poznania nad politikou, teraz sa prejavujú ako dominancia politiky nad poznáním.

Torgerson (1986) uvádza príklad D.G. Hartla (1978), ktorý bol začiatkom 70.rokov veľkým zástancom a obdivovateľom tzv. „technokratickej“ politickej analýzy. Neskôr však jeho postoje prechádzajú „dramatickou transformáciou“ (s.37) a od roku 1976 píše a publikuje množstvo prác, veľmi kriticky ladených voči svojej pôvodnej orientácii. Tento príklad poukazuje na istú dezilúziu, spôsobenú šokujúcimi procesmi v rámci politickej reality – v prostredí všetkých proti všetkým. Hartl poukazuje na možnosti riešení, ktoré znamenajú odklon od starých technokratických postupov smerom k vytváraniu podmienok, vhodných pre pochopenie povahy determinujúcich kontextov a smerom k využívaniu presvedčovacích nástrojov tam, kde sa zabudlo na „politikov, ľudskú povahu a inštitucionálne štruktúry“ (Hartl 1978, s.75 in Torgerson 1986, s.38). Hartl svoju kritiku obracia nielen voči iným ale aj voči sebe a svojmu predchádzajúcemu presvedčeniu.

Dôležitou známkou výrazných zmien v druhej etape vývinu politických analýz je aj posun vo vzťahu k požiadavke politickej neutrality, ktorá sa tiež stáva súčasťou sklamaní a smeruje k potrebe klásť otázky vo vzťahu k politickým kontextom, ktoré predstavujú prostredie politických analýz. Podľa toho je politická neutralita v politických analýzach len nezaplnenou požiadavkou, za ktorou sa v tichosti skrývajú veľmi konkrétne politické kontexty (záujmové). Táto realita sa potom stáva „verejným tajomstvom“ a kredit politických analýz ako objektívnych nástrojov, využitelných na zlepšenie politických rozhodnutí a ich uplatnení, stráca na dôveryhodnosti.

V kontexte moderného administratívneho štátu však smerujú politické analýzy k projektu technokratickej atmosféry a opätovnému prebúdzaniu starých pozitivistických orientácií, keď veda bude poskytovať presné a určité riešenia, ktoré sú potrebné pre podporu progresu v rámci existujúceho usporiadania. V tejto fáze sú už známe skutočné limity konvenčných politických analýz, takže technokratické očakávania naďalej fungujú. Ako to možno zdôvodniť? Torgerson ponúka názor (Tribe 1972), ktorý možno vnímať ako najdôležitejší, pokiaľ ide o kritiku konvenčných analýz: „Analýzy, sú často zamerané nie len na to, aby boli pomôckou, či prostriedkom pre tých, ktorí sa musia rozhodovať pre výber tej-ktorej aktivity, ale sú tiež nápomocné pri presvedčaní ostatných ľudí ohľadne vybraného rozhodnutia. Užitočnosť analýz v takejto podobe je vážne redukovaná vždy, keď sa neobjaví aspoň náznak snahy smerovať objektívne a nespochybniteľne k určitej alternatíve. Potom ten, kto používa techniky politických analýz, je pod neustálym tlakom nutnosti redukovať viaceré

dimenzie každého problému na tie, ktoré sú bežne merateľné a to s použitím pojmov, ktorých objektívne porovnanie je zdanlivo možné – a to aj napriek tomu, že tieto nástroje vylučujú (vytláčajú) tzv. soft (ľahké) informácie, pretože sa zdajú byť buď obtiažne kvantifikovateľné, alebo inak ťažko porovnateľné s tzv. hard (tvrdými) dátami, ktoré sa týkajú analyzovaného problému“ (Tribe 1972, s.73, in: Torgerson 1986, s.39).

Dôležitá tu nie je ani tak možnosť, že by boli politické analýzy zneužívané na sledovanie určitých politických záujmov, ako skôr to, že by sa stali prenikavým, aj keď veľmi jemným nástrojom vplyvu na povahu politikov samotných. A tak je úcta k rozumu, povzbudzovaná zjavnou objektivitou vystavená zrade – technokratický štýl a symboly sa stávajú súčasťou politickej rétoriky, iracionálne tvrdenia a očakávania sú uprednostňované pred štandardom rozumu. Politici si obliekajú masku poznania a staré sny o tom ako môže „rozum vylúčiť politikov z hry“ sa javí ako politická naivita konvenčných politických analýz (Torgerson 1984).

Tretia etapa, ktorú možno chápať ako prezentáciu post-pozitivistických snažení, bola v 80. rokoch len veľmi neistá. Niečo zo starého sna pozitivizmu tu ostáva, ale nadobúda celkom inú podobu. Ostáva silná inklinácia k prevahe rozumu, ale zmysel rozumu sa mení podľa zmyslu politiky (a jej reprezentantov – politikov).

Možno povedať, že kým v prvej etape rozum prevládal nad politikou a v druhej etape naopak politika prevalcovala poznanie, tretia etapa je charakterizovaná zmiernením antagonistických vzťahov medzi politikou a poznaním.

Táto postupnosť veľmi pripomína riešenie vzťahu politiky a administratívy, keď množstvo diskusií a teórií, minulých i súčasných, možno usporiadať do troch hlavných línií. Prvý variant prezentuje inklináciu k modelu úplnej separácie politiky od administratívy – politicko-administratívnej dichotómii (Wilson 1884), druhý variant smeruje k politickej teórii verejnej administratívy, kde je administratíva chápaná ako súčasť politických aktivít (Waldo 1948) a tretí model, založený na komplementarite riešeného vzťahu, chápe politiku a administratívu ako relatívne samostatné, ale vzájomne, vzhľadom na spoločné ciele, prepojené systémy, ktoré sa podporujú, kontrolujú, často i podmieňujú, ale vždy v pozícii autonómnych celkov (Dimock 1936). Tieto koncepčné modely vzájomne veľmi úzko súvisia a prirodzene demonštrujú charakter vývinu v oblasti politického rozhodovania a implementačných mechanizmov.

Kritika konvenčných politických analýz bola príznakom druhej etapy, poukazujúc na menej jasné stránky osvieteneckých vízií: iracionálna technokracia, v ktorej je zjavný únik od politiky maskou pre tajné uplatňovanie moci. Tento prístup je súčasťou novo sa objavujúcich myšlienok vo filozofii sociálnych vied, ktoré boli prezentované v známej knihe R.J. Bernsteina „*Restructuring of Social and Political Theory*“ (1976). Od týchto výrazných pohybov vo filozofii sociálnych vied smerujú adekvátne implikácie aj do oblasti politických analýz. Významnou sa stáva otázka, či môže byť v reálnom, politickom svete tvorby a implementácie verejnej politiky miesto pre rozum. Torgerson (1986) sa pri odpovedi na túto otázku obracia k pojmu „politika metodológie“ (Amy 1984, s.210) a hovorí o tom, že pozitivizmus podporuje

imidž neutrality výskumu, pretože oddeľuje analytika od objektu výskumu. Výskumník sa stáva neutrálnym pozorovateľom faktov. Neutrálny analytik, ktorý získa poznanie spoločnosti napokon plní úlohu neutrálneho technika, ktorý aplikuje toto poznanie na spoločnosť. Či bude toto poznanie zahrnuté do politického života je politickou otázkou. Dôležité je, aký štýl kolektívneho rozhodovania má byť aplikovaný v reálnych politických kontextoch.

Základným metodologickým východiskom je, že analytik musí jednak prispievať k poznaniu spoločnosti a jednak k poznaniu v spoločnosti (Lasswell 1971). Taylor (1971) poukazuje na to, že sociálny život je v podstate celkom jednoduchý, založený na bežných významoch – slov, gest, inštitúcií. Kto chce tento svet pochopiť, musí spoločne s ostatnými využívať a tvoriť význam vecí. Preto výskum nemá byť oddelený od spoločnosti, ale stáva sa – v princípe – osobitným druhom sociálnej aktivity. Teda pozícia výskumníka už nebude viazaná na od reality odtrhnutý príspevok technika, ale stáva sa rolou participujúceho pozorovateľa.

Repertoár výskumných techník politických analýz je v súlade s orientáciou filozofie post-positivizmu obohatený predovšetkým o techniky diskurzu, ktorý odolal pozitivizmu. Významným sa tu stáva každodenný jazyk a skúsenosť politikov (nie abstraktné konštrukty objektívneho poznania). Tieto postupy majú prebudiť dlho potláčané významy kontextov, histórie a komplexity politického života, čo napokon vyústilo do „krízy politickej edukácie“ (Wolin 1969, s.1077).

Odvolačiac sa na Lasswellov technokratický pozitivizmus Torgerson (1986) predkladá tendenciu *konvergenzie technokratickej orientácie a participačného imperatívu*. Plnohodnotný vývin politických analýz v tretej etape závisí nie len od profesionalizácie v celej oblasti, ale aj od širšieho kontextu sociálnych a politických zručností, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou práve participatívnych techník. Torgerson vo svojej štúdii ďalej analyzuje aj praktickú perspektívu vývinu politických analýz v tretej etape.

Pozitivizmus vs. postpozitivizmus

Durning (1999) tiež predkladá charakteristiku praxe tradičných politických analýz a postpozitivistických teórií politických vied. Poukazuje na to, že mnohí autori považujú politické analýzy za disciplínu, ktorá vyrástla na základe propozícií a metód spojených s pozitivizmom. Intelektuálny odkaz politických analýz v tradičnej škole nachádza svoje korene v systémovom inžinierstve, operačnom výskume, vede o manažmente, politických a administratívnych vedách.

Hlavná línia útoku postpozitivizmu smerovala k pozitivizmu a k objektivistickej epistemologickej základni praxe politických analýz. Podľa kritikov prispel vplyv logického pozitivizmu a tiež „rozhodovacia koncepcia“ (Majone 1989, Anderson 1988) a „empirizmus“ (Haw-

kesworth 1988) k nedokonalosti a úbohosti politických analýz, najmä v prípadoch rozsiahlej komplexnosti analyzovaných problémov (Durning 1999).

Druhá línia kritiky sa týkala povahy analytikov ako expertov, ktorí vraj slúžia moci a znemožňujú postup ku širšej participácii na dôležitých politických rozhodnutiach. Táto druhá línia sa priamo dotýka aj prvej línie, pretože analytici môžu dosiahnuť nával odborníkov vďaka predpokladu o tom, že určité poznatky sú dostupnejšie ľuďom, ktorí majú k dispozícii sofistikované kvantitatívne metódy, než bežným občanom.

Ranná literatúra k politickým analýzám preferuje systémové analýzy a metódy operačného výskumu a poskytuje popisy aplikácií kvantitatívnych metód analýzy na riešenie politických problémov. Časté sú tiež pojednania o využití mikroekonomických argumentácií – najmä pre sociálnu ekonomiku – pri štúdiu politických problémov. Metódy operačného výskumu, sociálna ekonomika, analýza nákladov a prínosov patrili medzi analytické nástroje, využívané v jednej z prvých a najčastejšie používaných učebníc o metódach analýzy (Stokey, Zeckhauser 1978).

Metódy politických analýz je potrebné vnímať ako prostriedky, ktoré majú slúžiť zlepšeniu rozhodovacích postupov na rôznych stupňoch vládnutia kladením (aj) neprijemných otázok a osviežovaním dovedajších myšlienok. Väčšina politických analytikov býva veľmi silne lojálna verejným záujmom (Lynn Jr. 1999).

Politické analýzy využívajú nástroje, jazyk i myšlienky ekonomiky, štatistiky, politickej vedy a stále častejšie aj sociálnej psychológie a sociológie. Politické analýzy sa týkajú nedostatku zdrojov, validity, účastníkov, organizačných kultúr, premiestňovaní cieľov, kognitívnej disonancie a napokon i výkonosti. Tento jazyk nie je neutrálny, vyjadruje osobité hodnoty analytikov, ktorí ich používajú (Lynn Jr. 1999). Lynn na druhej strane uznáva, že politické analýzy výrazne smerujú ku konštrukcii modelov, ktoré v sebe obsahujú kauzálnu logiku, meranie, alebo kvantifikáciu na úrovni vstupov i výstupov, odhady parametrov modelov, vhodné dôkazy zo strany akademického výskumu, tvorbu dizajnu alternatívnych politik, vrátane predikčných snažení, hodnotenia rizika a neurčitosti a ich dôsledky pre rozhodovanie a tvorbu odporúčaní voči klientom na základe logiky výberu a dôsledkov. Ale špeciálne štúdie, metódy a modely samotné neznamenajú koniec.

Snahy politických analýz predkladať relevantné, na argumentoch a dokazovaní založené poznanie, ponúkajúc intenzívnu oporu vo faktoch a kvantifikovaných údajoch, v spojení s intenzívnym tlakom na čo najvyššiu mieru objektivizácie smerovali k výraznej profesionalizácii, podpore dôveryhodnosti a celkovo k zefektívneniu analytických aktivít v politicky relevantnom priestore. Ide o pomerne náročné aktivity, ktoré nemožno praktizovať bez dostatočnej špecializácie ale aj bez adekvátneho vedomia nezanedbateľných rizík, ktoré obdobné postupy sprevádzajú – a to aj v iných oblastiach ich využitia (psychológii, sociológii, atď.).

Mnohé, aj keď určite nie všetky súčasné učebnice politických analýz zdôrazňovali a modifikovali systémový prístup k analýzám a začlenili sociálnu ekonomiku ako základné poznanie, dôležité pre analýzy. Okrem toho možno sledovať snahy začleniť sem aj prístup, založený na racionálnom politickom dizajne, ktorý predkladá chápanie a definovanie prob-

lémov ako typu zlyhaní trhu a vlády, keď súčasťou tohto prístupu je spojenie fázy zadefinovania problému s možnosťami ich riešení.

Vplyv pozitivistického odkazu možno vidieť aj v spôsobe tvorby štúdiá politických analýz, ktoré sa najvýraznejšie prejavujú ako súčasť charakteru rozličných politických škôl. Je pre nich typické, že do svojich študijných programov zahrňajú niekoľko semestrov výučby mikroekonomiky a štatistiky ako povinné predmety. Význam tohto odkazu sa prejavuje aj v mnohých odbornou obcou všeobecne uznávaných odborných časopisoch v rámci intelektuálnej infraštruktúry politických analýz. Niektorí autori (Aguirre 1995) dokonca požadujú, aby politické analýzy mohli vykonávať len odborníci s licenciou, podobne ako psychológovia alebo právnici, keď podmienkou udelenia takejto licencie by mala byť schopnosť používať pokročilé nástroje počítačového modelovania a operačného výskumu.

Pravdou je, že tieto prístupy sú významnou súčasťou politických analýz, ale zároveň je zrejmé, že ich účasť na riešení politických problémov nemožno absolutizovať a že dôležité je aj využívanie ďalších efektívnych postupov a metód v závislosti od charakteru podmienok a definovania problému. Kritika pozitivistických prístupov však nie je celkom oprávnená, či vhodná vtedy, keď sa orientuje len na využívanie kvantitatívnych modelov a analýz nákladov a výnosov. Analytické postupy totiž zahrňajú aj množstvo neformálnych, kvalitatívnych nástrojov, ktoré pomáhajú dotvárať celkový obraz o analyzovanom probléme. Napokon, pravdou je aj to, že mnohokrát sa analytici síce snažia pracovať s vhodnými metódami, ale ich predstavy o korektných postupoch narážajú na nutnosť poskytovať informácie v celkom určitých kontextoch (žiadaných). Takže výsledný efekt práce nevytvára o tom, čo by analytici chceli, ale čo môžu...

Durning (1999) zdôrazňuje, že napriek kľúčovému významu schopnosti orientácie v tradičných politických analýzach je práve majstrovstvo v pozitivistických analytických metódach, adaptovaných zo sociálnych vied, tým poznávacím znakom, ktorý oddeľuje pozitivistov od ich kritikov a posudzovateľov. Priemerný človek totiž nepotrebuje získať špeciálne vzdelanie na to, aby bol efektívne funkčný v rámci politického systému, či vládnych organizácií. Ale bez takéhoto špeciálneho vzdelania nie je možné napríklad testovať vzťahy medzi závisle a nezávisle premennými s použitím regresnej analýzy, alebo hľadať príčinné súvislosti tam, kde je nevyhnutné štatistické testovanie a verifikácia. Takéto zručnosti, ktoré sú bežnou súčasťou práce odborníkov v iných sociálnych vedách, je aj v rámci curricula vitae politickej školy potrebné vnímať ako „prominentné“ (s.394) vo chvíli, keď sa odborníci v politických vedách uchádzajú o novú prácu. „Pokiaľ bude schopnosť práce v pozitivistickej perspektíve prehlasovaná intelektuálnou infraštruktúrou pre politické analýzy za významnú vzhľadom na kritériá pragmatickosti a praktickej orientácie politických škôl možno predpokladať, že hlavné analytické nástroje pre analytickú budúcnosť budú pozitivistické“ (s.393). Tieto nástroje majú dispozíciu fungovať ako hodnotovo neutrálne a sú určené na použitie pre objektívnych analytikov, ktorí majú nezaujato analyzovať politické problémy. Zároveň sú tieto nástroje určené na použitie pri zbieraní a spracovaní dát, svojou podstatou odlišných od hodnôt. Výborne sa hodia pre individuálnu prácu, alebo prácu malých tímov.

Jedným z kľúčových predstaviteľov pozitivistickej línie politických analýz so silnou technokratickou orientáciou je H.D. Lasswell (1947). Jeho prístup je charakterizovaný tzv. „kontextuálnou orientáciou“ (Torgerson 1985, s.245).

V období vyspelej industriálnej spoločnosti sa vo sfére analýz verejnej politiky významne presadzuje tendencia zúžiť riešené problémy a vidieť ich v čisto technickom rámci. Táto tendencia sa prejavuje najmä v prípade snahy racionalizovať operácie administratívneho štátu – a to presadením metód kalkulácie, kontroly a výkonnosti v aplikácii techník moderného manažmentu. Analýzy sa stávajú kľúčovým nástrojom pre produkciu politických formulácií a ich implementáciu, keď tieto sú predkladané ako prinajmenšom ideálne, automatický mechanizmus. „Formalizovaná rutina prevláda a analytické snahy sú sústredené na spracovanie politických otázok v pojmoch programového rozhodovania (v kontraste k ne-programovému rozhodovaniu). Je tu zjavná preferencia automatizácie rozhodovacích procedúr“ (Torgerson 1985, s.242).

V orientácii na technokratický ideál sa analýzy dostávajú do veľmi blízkeho vzťahu (ak nie do ekvivalencie) s vedeckým manažmentom. V povojnovom období bol Lasswell významnou osobnosťou na politickom poli sociálnych vied. Vývin politickej vedy ukotvil v interdisciplinárnom rámci, rešpektujúc nevyhnutnosť komunikácie s ostatnými sociálnymi vedami, s cieľom produkovať poznanie, aplikovateľné na riešenie politických problémov. V dôsledku tohto prístupu sa Lasswell stal známym ako pozitivist a technokrat.

Lasswell bol vo svojich prístupoch silne ovplyvnený Freudom a Marxom, zdôrazňoval význam *kontextuálnej orientácie* politických analytikov, individuálnej i kolektívnej. Odkazuje na vysvetlenia dialektickej metódy, ktorá by mala smerovať k pochopeniu symbolických aspektov historického vývoja.

Projekt kontextuálnej orientácie je veľmi grandiózny, pretože hľadá poznanie celku, keď zároveň neočakáva kompletný úspech. „Význam akéhokoľvek detailu závisí od celku, ktorého je súčasťou“ (Lasswell 1976, s.218). Kladie si otázku o tom, aké procedúry môžu zabezpečiť jasnú racionalitu výsledných efektov, keď jeho návrh smeruje k podpore práce analytika politiky smerom k využívaniu psychoanalytických vysvetlení posudzovaných hodnôt, spojených s uvedomovaním, kontinuálnym zušľachťovaním a orientáciou na všeobecný socio – historický kontext a špecifickú situáciu, v ktorej sa odohráva. Tak aj kontextuálna orientácia predpokladá pochopenie ľudí, získané v konjunkcii s „pohľadom do vlastného vnútra“ (Lasswell 1958, s.90), ktorý chápe ako „objav“ (prostredníctvom individua) osobnostných charakteristík, bežne vylúčených s vedomej (uvedomovanej) pozornosti. V jeho koncepcii „self in context“ (Lasswell 1971, s.157) je pochopenie iných a pohľad na samého seba zvnútra spojením, nevyhnutným pre riešenie obáv, strachu, ktoré bránia racionalite (Lasswell 1958, s.97). Takto navrhuje účelné spojenie výraznej intimity a širších vonkajších kontextov.

Lasswell presadzuje vývin techník sebaopozorovania a analýzy prostredníctvom tzv. „individuálnych a skupinových laboratórií“ (1971, s.157-158), kladie veľký dôraz na kultivovanie profesionálnej identity, venuje veľkú pozornosť obsahovej náplni výchovy analytikov.

Súčasťou jeho projektu kontextuálnej orientácie je aj tzv. „princíp dočasnosti“ (Lasswell, Kaplan 1950), ktorý poukazuje na dynamiku analyzovaných podmienok, ktorých sa analytik stáva súčasťou ako aktér. Významné je teda aj vedomie dynamiky meraných konštruktov, ktoré sú aktívne niekde medzi minulosťou a budúcnosťou. Znamená to, že každý takýto konštrukt je v skutočnosti špekulatívnym modelom, keďže žiadny seriózny výskum minulých a súčasných trendov a tendencií nemôže do dôsledkov eliminovať neurčitost'. S vedomím týchto i ďalších významných súvislostí, ktoré kľúčovým spôsobom ovplyvňujú charakter politických analýz a práce analytikov Lasswell (podobne ako ďalší pozitivisticky orientovaní autori) požaduje veľmi silnú profesionalizáciu pre výkon analytickej práce v politicky relevantných podmienkach, hovoriac o vývine profesionálnej identity pomocou profesionálnych tréningov (výcvikov), za čo ho mnohí postpozitivistí bežne kritizujú.

Postpozitivistí spochybňujú tvrdenia o tom, že analytické nástroje môžu byť hodnotovo neutrálne a že analytici môžu fungovať ako objektívni „outsajdri“ ako aj to, že je možná separácia faktov od hodnôt. Obávajú sa aj vplyvu používania pozitivistických nástrojov na domnienky a presvedčenia analytikov. Je totiž možné, že použitie týchto nástrojov významným spôsobom ovplyvňuje predstavu či chápanie roly analytikov v politických procesoch (Tribe, 1972). Štúdie, ktoré sledovali ako analytici vnímajú svoje postavenie a úlohy priniesli poznanie o tom, že len málo analytikov chápe samých seba ako vedcov, oddaných hľadaniu pravdy (Durning, Osuna 1994). Viac analytikov, ktorí participovali na tomto výskume, bolo združených do klastra, ktorý možno nazvať „objektívny špecialista“.

Kriticizmus pozitivistických základov politických analýz prináša množstvo variant (napr. Brunner 1991, Guba 1985, Throgmorton 1991, Torgerson 1986). K prvým, veľmi silným kritikom patril najmä Tribe (1972), neskôr, v strednom, menej útočnom prúde sa Brunner (1991) obáva, že pozitivistizmus a objektivistická epistemológia prispieva k zlým analýzám. K intenzívnejším kritikom tradičných politických analýz rozhodne patria Dryzek (1990) a Danziger (1995), ktorí varujú pred nebezpečenstvom súčasného myslenia, ktoré predstavuje riziká smerom k potláčaniu demokratických procesov.

Snáď najvplyvnejšie kritiky (Lynn Jr. 1999) vedeckých foriem politických analýz sú známe ako „*umelecká perspektíva*“. Vychádza z toho, že rigoróznosť a technická virtuozita sú chvályhodné a sú často vnímané ako univerzálny ideál, ale keď príde na skúmanie nedostatkov (analýz politiky) zisťujeme, že tie najvážnejšie chyby nemožno zvládnuť väčšou rigidnosťou, alebo zlepšením technických zručností. Dôležité sú totiž aj také „kompetencie“, ktoré zvyčajne chápeme ako „ľahšie“ – imaginácia, schopnosť interpretácie, usudzovanie (Majone, Quade 1980). Podľa toho sú politické analýzy predovšetkým „interpretatívnou disciplínou“ (s.190), keď základom takejto práce je: dôkaz, argument a presvedčanie. „Politické analýzy sú skôr umením, než vedou“ (Bardach 1996, s.1)

Protiargumenty postpozitivismu môžu byť dvojaké: 1. fakty a hodnoty v demokratickej spoločnosti nemôžu a nemali by byť oddelené, preto analytik politiky musí postupovať cestou kritického prístupu k hodnotám, kde sa ideológia, hodnoty a vyznania stávajú súčasťou (i predmetom) formálnej analýzy (deLeon, 1997, s.79 in Lynn Jr. 1999, s.419), 2. fakty sú

sociálnymi konštrukciami, nie objektívnymi znakmi materiálneho sveta, ktoré čakajú na svoje objavenie a akákoľvek reprezentácia „pravdivých faktov“ musí byť chápaná ako vo svojej podstate subjektívna, ako pseudopoznanie, ktoré len maskuje sociálnu a politickú agendu. Tu nie sú žiadne sociálne fakty, ktoré by existovali nezávisle na analytikovi ako sociopolitické bytie. Veda nie je pasívnym vnímateľom, ktorý len usporadúva zmysel údajov, ale je zároveň producentom sociálneho sveta, vytváraného pomocou normatívnych predpokladov a sociálnych významov (Fischer 1993, s.167 in: Lynn Jr. 1999, s.419)

Postpozitivistí zjavne podliehajú nádeji na to, že eliminovaním pozitivistickej praxe a inštitúcií, ktoré ju pomáhajú udržiavať, sa zlepšia podmienky pre nerušenú diskusiu a deliberáciu, ktorá nebude skresľovaná dominujúcim zaujatím (smerom k pozitivistickým ideálom). Ostrejšia rétorika postpozitivistov voči pozitivizmu hovorí o „nástrojoch tyranie“ (Lynn Jr. 1999, s.420), ktoré sú nepriateľom demokracie,

Postpozitivistická perspektíva predkladá niekoľko alternatív, ktoré by mali slúžiť ako náhrada za pozitivismus (Durning 1999). Tieto predstavujú hermeneutickú (Balfour, Mesaros 1994, Dryzek 1982), interpretatívnu (Torgerson 1986), action (Harmon 1989) a kritickú (Throgmorton 1991) teóriu. Celkovo možno postpozitivistické postoje zhrnúť do niekoľkých znakov: „1. hlavným produktom politických analýz a výskumu sú alebo by mali byť argumenty, 2. práca analytika politiky je zameraná na tvorbu týchto argumentov – dôkazy, informácie, logika, 3. zameranie na postpozitivismus by viedlo k rastu príležitostí pre nezávislých účastníkov a verejnosť na použitie týchto argumentov v rámci participácie v politických analýzach a rozhodovaní“ (de Leon 1997 in: Durning 1999, s.397).

Kľúčovým príznakom výskumu a analýz sociálnych problémov v posledných 50 rokoch je rastúca miera intenzity poznávania charakteru komplexity, ktorá predznamenáva nutnosť voľby adekvátnych prístupov k štúdiu a analýzam. Preto aj metodologický základ politických analýz v súčasnosti možno charakterizovať ako „formu kritického multiplizmu“ (Dunn 1994, s.6). Základným metodologickým imperatívom kritického multiplizmu je *triangulácia*. Znamená to, že ak sa analytici snažia obohatiť politicky relevantné poznanie mali by využívať multivariačné perspektívy, metódy, merania, zdroje dát, a efektívne komunikačné prostriedky.

Kritický multiplizmus je reakciou na neadekvátnosť logického pozitivismu ako teórie poznania a zároveň je výrazom snahy vyvinúť nové procedúry analyzovania. Nejde ani tak o úplne nové smerovanie ide skôr o vytvorenie syntézy veľkého množstva výskumných a analytických postupov, využívaných v oblasti politickým štúdií.

K ďalším významným štandardom patrí tzv. *politická relevancia*, ktorá rieši užitočnosť, či použiteľnosť politických analýz v kontextoch politickej praxe. Politicky relevantné poznanie je poznanie, ktoré môže napomáhať formulovaniu a riešeniu politických problémov tak, ako sú vnímané tvorcami politiky a občanmi, ktorých životy politika a politické rozhodnutia ovplyvňujú.

Metodologické pravidlá (zásady) kritického multiplizmu sú reprezentované vo všeobecnom zameraní skôr na skúmanie politiky, než na špecifické preskripcie pre analytické

procedúry a výskum. Orientácia na tvorbu, kritické hodnotenie a komunikáciu politicky relevantných poznatkov zahŕňa niekoľko dôležitých oblastí politických analýz:

- *multi-operacionizmus*: použitie multivariačných meraní politických konštruktov a premenných podporuje mieru vierohodnosti a teda prijateľnosti poznatkov prostredníctvom triangulácie dvoch a viacerých metodík na skúmaný objekt. Príklad na multi-operacionizmus môže zahŕňať simultánne použitie párového porovnávania a škál nútených volieb (buď-alebo, áno-nie), alebo multidimenzionálneho škálovania,
- *multi-metódový výskum*: použitie viacerých metód na pozorovanie politických procesov a výstupov politického rozhodovania – napríklad súčasné použitie organizačných záznamov a dokumentov (pre obsahové analýzy), E-mailom posielaných dotazníkov a etnografických interview výrazne zvyšuje kvalitu poznania prostredníctvom triangulácie (troj-metódy) na získanie dát pomocou dvoch alebo viacerých nástrojov pre jeden a ten istý objekt. Multi-metódový výskum výrazne presahuje pozitivistické postupy, keďže umožňuje efektívne spájať a kombinovať zároveň kvalitatívne i kvantitatívne metódy, citlivou systematickou integráciou.
- *multi-analytická syntéza*: syntéza a kritické hodnotenie dostupných analýz politik a programov, ktoré sú si blízke, či podobné – napríklad programy pre výchovu detí v rannom detstve, alebo tréningové programy pre nezamestnaných – podporovaním hodnovernosti poznania prostredníctvom skúmania účinnosti politik na rôznych populáciách a v rozličnom kontexte. Multi – analytická syntéza, ktorú zvyčajne možno chápať ako výskumnú syntézu, integrujúci výskumný prehľad, alebo metaanalýzu, zároveň vedie výskumný subjekt k zohľadňovaniu kolektívnej povahy politicky relevantných poznatkov.
- *multi-variačná analýza* – vytváranie multi-položkových politických modelov – napríklad prípadová štúdia, založená na mnohorakých zdrojoch pre dokazovanie – podporuje prijateľnosť a vierohodnosť poznatkov pomocou systematického testovania, syntetizácie možných účinkov politicky relevantných premenných na politické výstupy. Multivariačné analýzy môžu byť užitočné aj pri testovaní prijateľnosti súperiácií teórií v procese tvorby politiky, napríklad súťažiacie teórie politickej implementácie alebo využitie politicky relevantných poznatkov tvorcami politiky.
- *multi-účastnícka analýza* – skúmanie interpretačných rámcov a perspektív politických multi-účastníkov, teda individuí a skupín, ktoré ovplyvňujú a sú ovplyvňované procesom tvorby politiky, resp. prijímaním politických rozhodnutí – umocňuje akceptabilitu a dôveryhodnosť získaných poznatkov prostredníctvom triangulácie medzi konkurenčnými príčinnými a etickými reprezentáciami problému a medzi riešeniami, reálne zistenými v každodennom živote. Multi-účastnícka analýza sa obracia na individuá a skupiny, ktoré participujú na formulovaní a implementácii politických rozhodnutí ako zdroje politicky relevantného poznania a orientuje pozornosť na verejný

záujem tým, že analytici „slúžia“ nie len úradníkom, ale tiež verejnosti, zahŕňajúc politicky marginálne a znevýhodnené skupiny.

- *multi-odborová analýza* – začlenenie multi-odborových prvkov do politickej analýzy – etických, politických, organizačných, ekonomických, sociálnych, kultúrnych, psychologických, technologických, atď. – podporuje poznávaciu hodnotu zistení tiež pomocou triangulácie medzi niekoľkými konkurenčnými reprezentáciami problémov a riešení. V skutočnom živote politických prostredí multi-odborová analýza vopred predpokladá účasť príslušného odborníka na analýze. V prostredí primárne orientovanom na akademické zázemie, ktoré zahŕňa formálne teórie a modely, môže byť takáto analýza realizovaná aj bez príslušného odborníka ako explicitne účastného špecialistu.
- *multi-mediálne komunikácie* – využívanie mnohorakých foriem komunikácie je pre politické analýzy kľúčovou v záujme podpory poznávania ako politicky relevantnej aktivity, výsledky ktorej môžu byť nápomocné pri tvorbe politických rozhodnutí. Okrem klasických foriem komunikácie a získavania informácií (knihy, časopisy, diskusie) možno využívať aj účinné formy interaktívnej komunikácie – telefonické konverzácie, mítingy, brífingy, híringy, konferencie, atď. Napokon, rozličné médiá a dokumenty sú účinné v rôznych situáciách, za účasti rôznych subjektov, zároveň špecializovaná terminológia a metódy musia byť používané v adekvátnej (zrozumiteľnej) forme pre rôzne skupiny. Triangulácia je vytváraná cez multi-mediálnu komunikáciu, alternatívne poznanie stratégií transferu, ktoré podporuje politicky relevantné poznanie a využitie jeho potenciálu. (Dunn 1999, s. 8-10)

Multiplizmus ako metodologická stratégia smeruje k oprávneniu a vedeniu prístupov aplikovanej sociálnej vedy pre politický výskum a analýzy. Ako možno sledovať v uvedených oblastiach politických analýz, multi – merania umožňujú skúmať politicky relevantné javy s použitím niekoľkých rôznych metód merania. Ak toto multi – meranie produkuje podobné výsledky, replikácia je voľne demonštrovaná tak, aby mohli byť eliminované alternatívne interpretácie.

Podľa Cooka (1985) môže multiplizmus napomáhať „špecifikovaniu kauzálnych kontingencií tak, aby výskumník zvládol identifikáciu časových i priestorových limitácií vzájomných skúmaných vzťahov“ (s.40). Keďže však zdroje a dáta k analýze môžu byť často veľmi ťažko dostupné (pri použití jednej metódy), multiplizmus odporúča využívať postupy meta-analýzy niekoľkých štúdií (pri použití viacerých metód – kvantitatívnych i kvalitatívnych). Žiadna štúdia nemôže sama o sebe, bez doplnenia pravdivých informácií z iných zdrojov poskytovať pravdivý obraz o analyzovanom probléme – a to aj keď tvrdí, že jej poznanie je zaručene pravdivé. Cook reviduje aj pozitivistickú predstavu o účele testovania kauzálnych modelov, keď tvrdí, že kauzálne explanačné modely je tiež efektívnejšie testovať v systéme porovnávania (či súťaženia) viacerých modelov, než sledovať vhodnosť jedného singel-modelu. Až keď sú takéto modely postavené proti sebe možno sledovať mieru ich pravdivosti a prevahu jedného modelu nad druhým, pokiaľ ide o ich poznávaciu hodnotu.

Multiplizmus je zjavne pokročilejšou, resp. vyspelejšou metodológiou, než skoršie publikované i využívané prístupy. Využíva multi – kauzálne modely vo vzájomných proti – pozíciách, multi – konštrukty, ktoré sú merané multi – nástrojmi, ide o multi – typové konštrukty, ktoré môžu byť tak duchovné a historické ako aj empirické a skúma vhodnosť modelov pre dáta a ich interpretácie v multi – čase. Zároveň, kvalitatívne dáta sú zhromažďované systematicky tak, aby pomáhali podporiť výskumné priority, popísať, objaviť, vysvetliť a komunikovať výsledky štúdie a zabezpečiť kontext pre interpretovanie informácií (Kelly 1986).

Multiplizmus je postpozitivistický vo svojej podstate. Odrhol sa od všeobecne prijatej teórie pravdy a smeruje ku konsenzuálnej teórii pravdy (Cook 1985, s.45), umožňujúc postup ku zmene. Hovorí o tom, že sociálna veda nemá byť len garantom pravdivého poznania, alebo konkrétneho úžitku, ale má ponúkať aj interpretácie toho, čo sa v okolitom svete deje. Takýto prístup súvisí so zmenou vnímania reality. Lasswellova politická veda (1951) a Colemanov často citovaný prístup (1972), ktorý prezentuje politický výskum ako prístup aplikovanej vednej disciplíny, zdôrazňujúci vedecké metódy, štatistické modely a výskumný dizajn, usudzujú o hmatateľnej realite, ktorá existuje mimo ľudí. Cookov multiplizmus odmieta tieto postoje ako aj ďalšie postoje logického pozitívizmu, ktoré považuje za nevýznamné.

Kelly (1986) uvádza aj ďalšie alternatívy metodológie politických analýz, ktoré odmietajú tak pozitivistické ako aj postpozitivistické postupy - *naturalistický výskum* (Guba 1985) a Millerovu (1984) *vedu dizajnu*.

Throgmorton (1991) v reakcii na pozitivistické postoje prezentuje tzv. „*rétoriku politickej analýzy*“. Tvrdí, že „politická analýza je bezpochyby rétorická a že nemôže byť plne a uspokojivo pochopená publikom, voči ktorému je smerovaná v štýle, akým je prezentovaná“ (s.153). Chápe rétoriku obdobne ako Majone (1989) - ako „presvedčovaciú diskusiu“ vnútri a medzi interpretujúcimi komunitami. Podľa neho sú politické analýzy vsadené do komplexnej rétorickej situácie, tvorenej v interakcii troch primárnych účastníkov (vedcov, politikov a laikov). Každý zo zúčastnených má svoj vlastný diskurz a súhlasí so základnými konvenciami presvedčania, keď zlyhanie presvedčania zo strany ktoréhokoľvek účastníka je analytikmi chápané ako prejav nekompetencie, nerozumnosti alebo nelegitimity.

Throgmorton sa vo svojich východiskách opiera o chápanie toho, čo nazývame „ume- ním presvedčania“ (Majone 1989), keď základná otázka, ktorú je potrebné zodpovedať „sa netýka toho, či (alebo nie) použiť presvedčovanie, ale toho, akú formu presvedčovania použiť a kedy“ (Majone 1989, s.37). Majoneho prácu považuje za kľúčový príspevok v literatúre o politických analýzach.

Tieto východiská rešpektuje aj Anderson (1988), ktorý predkladá svoju verziu práce s politickým názorom v línii diskurzívnych techník, v silnej orientácii na charakter rozhodovacích prístupov v politickom prostredí.

Záver

Rozpravu o pozitivisticko-postpozitivistickej diskusii možno nateraz uzavrieť príspevkom, ktorý vo svojej štúdii uvádza Lynn Jr. (1999) keď tvrdí, že politické analýzy ako súčasť profesionálnej praxe boli a musia byť kontinuálne eticky zaviazané 1. snahám o zlepšenia vo verejnej politike cez odhalenie problémov a návrhy opatrní a riešení pomocou neformálneho vkladu, nerušeného materiálnymi záujmami v oblasti výstupov politiky, 2. úzusu o tom, že existuje priebežný diskurz (interný aj externý) ohľadne verejnej politiky, vedený v línii intelektuálnej integrity a s rešpektom voči demokratickým inštitúciám. Analytici politiky sú zaviazaní ku včasnému vnímaniu a rešpektovaniu potrieb zmeny v prostrediach a kontextoch svojej praxe tak, aby rozoznali dobre mienenú kritiku svojich metód a profesionálnych postupov, či správania a vhodne využili výhody a limity týchto nástrojov s ohľadom na špecifická prípadov, udalostí, situácií a úloh.

Literatúra:

1. AGUIREE, M.J. (1995): Professionalizing public policy analysis. In: Nagel, S. (Ed.): Research in Public Policy Analysis and Management (Vol.7), Greenwich, CT:JAI Press
2. AMY, D.J. (1984): Toward a post-positivist policy analysis. Policy Studies Journal, Vol.13, No.2, pp: 207-211
3. ANDERSON, C.W. (1987): Political philosophy, practical reason, and policy analysis. In: Fischer, F., Forester, J. (Eds.): Confronting values in policy analysis: The politics of criteria, Newbury Park, CA: Sage, pp: 22-44
4. ANDERSON, C.W. (1988): Political Judgment and Policy Analysis. Public Administration Quarterly, Vol.11, No.4, pp: 439-462
5. BALFOUR, D.L., MESAROS, W. (1994): Connecting the local narratives: Public Administration as a hermeneutic science. Public Administration Review, Vol.54, No.5, pp: 559-564
6. BARDACH, E. (1996): The eight-step of policy analysis (A hadbook for practice).Berkeley, CA: Berkeley Academic Press
7. BRUNNER, R.D. (1991): The policy movement as a policy problem. Policy Science, Vol.24, No.1, pp: 65-98
8. COOK, T.D. (1985): Post positivist critical multiplism. In: Shotland, R.L., Mark, M.M. (Eds.): Social science and social policy, Beverly Hills, CA: Sage, pp: 21-62
9. COLEMAN, J.S. (1972): Policy research in the social sciences. Morristown, NJ. General learning Press
10. DE LEON, P. (1997): Democracy and the policy science. Albany, NY: State University of New York Press

11. DIMOCK, M.E. (1936): The meaning and Scope of Public Administration. In: Gaus, J.M., White, L.D., Dimock, M.E. (Eds.): The Frontiers of Public Administration. Chicago, IL: University of Chicago press, pp: 1-12
12. DRYZEK, J.S. (1982): Policy analysis as hermeneutic activity. Policy Sciences, Vol.14, No.3, pp: 309-329
13. DRYZEK, J.S. (1990): Discursive democracy. Cambridge, MA: Cambridge University Press
14. DUNN, W.N. (1994): Public Policy Analysis: An Introduction. Prentice-Hall, Inc. A Simon and Schuster Company Englewood Cliffs, New Jersey
15. DURNING, D. (1999): The Transition from Traditional to Postpositivist Policy Analysis: A Role for Q – Methodology. Journal of Policy Analysis and Management, Vol.18, No.3, pp: 389-410
16. DURNING, D., OSUNA, W. (1994): Policy analysts role and value orientation: An empirical investigation using Q – methodology. Journal of Policy Analysis and Management, Vol.13, No. 4, pp: 629-657
17. FISCHER, F. (1980): Politics, Values, and Public Policy: The Problem of Methodology. Boulder, CO: Westview Press
18. FISCHER, F. (1982): Science and critique in political discourse: Elements of a postpositivistic methodology. Telos, Vol.10, No.1, pp: 9-32
19. FISCHER, F., FORESTER, J. (Eds.): The argumentative turn policy analysis and planning. Durham, NC: Duke University Press
20. FORESTER, J. (1993): Critical theory, public policy and planning practice. Albany, NY: SUNY Press
21. GUBA, E. (1985): What can happen as a result of a policy? Policy Studies Review, Vol.5, No.1, pp: 11-16
22. HAMBRICK, R.S. (1974): A Guide for the Analysis of Policy Arguments. Policy Sciences, Vol.5, No.4, pp: 469-478
23. HARMON, M.M. (1989): „Decision“ and „action“ as contrasting perspectives in organization theory. Public Administration Review, Vol.49, No. 1, pp: 144-150
24. HYMAN, D., BRIDGER, J. (2001): Paradigms, Policies, and People: Exploring the Linkages between Normative Beliefs, Public Policies and Utility Consumer Payment Problem. Policy Studies Review, Vol.18, No.2, pp: 89-120
25. JACKMAN, S., SNIDERMAN, P.M. (2006): The Limits of Deliberative Discussion: A Model of Every day Political Argument. The Journal of Politics, Vol.68, No.2, pp: 272-283
26. KELLY, R.M. (1986): Trends in the Logic of Policy Inquiry: A Comparison of Approaches and a Commentary. Policy Studies Review, Vol.5, No.3, pp: 520-528
27. LASSWELL, H.D. (1951): The policy orientation. In: Lerner, D., Lasswell, H.D. (Eds.): The policy sciences, Stanford, CA: Stanford University Press, pp: 3-15

28. LASSWELL, H.D. (1947): *The Analysis of Political Behaviour: An Empirical Approach*. London: Routledge and Kegan Paul
29. LASSWELL, H.D. (1958): *Clarifying value judgment: principles of content and procedure*. *Inquiry*, Vol.1, No.1., pp: 87-98
30. LASSWELL, H.D. (1971): *A Pre-View of Policy Sciences*. New York: American Elsevier
31. LASSWELL, H.D. (1976): *Pover and Personality*. New York: W.W.Norton
32. LASSWELL, H.D. (1977): *Psychopathology and Politics*. Chicago: University of Chicago Press
33. LASSWELL, H.D., KAPLAN, A. (1950): *Powe and Socirty: A Framework for Political Inquiry*. New Have: Yale University Press
34. LYNN JR., L.E. (1999): *A Place at the Table: Policy Analysis, Its Postpositive Critics, and the Future of Practice*. *Journal of Policy Analysis and Management*, Vol.18, No.3, pp: 411-424
35. MAC RAE, D. (1976): *The Social Function of Social Science*. New Haven, CT: Yale University Press
36. MAJONE, G. (1989): *Evidence, Argument and Persuasion in the Policy Process*. New Haven, University Yale Press
37. MAJONE, G., QUADE, E.S. (1980): *Pitfalls of analysis*. New York: John Wiley & Sons
38. MILLER, T.C. (1984): *Conclusion: A design science perspective*. In: Miller, T. (Ed.): *Public sector performance*, Baltimore, MD: John Hopkins University Press, pp: 261-279
39. NELSON, J.S. (1987): *The rhetoric of the human sciences: Language and argument in scholarhip and public affairs*. Madison, WI: University of Wisconsin Press
40. PARIS, D.C., REYNOLDS, J.F. (1983): *The logic of policy inquiry*. New York: Longman Inc
41. ROSENBLOOM, D.H. (2002): *The Evolution of Policy Analysis*. *Public Administration Review*, Vol.62, No.4, pp: 504-505
42. STOKEY, E., ZECKHAUSER, R. (1978): *A primer for policy analysis*. New York: W.W. Norton
43. TAYLOR, CH. (1971): *Interpretation and the sciences of man*. *Review of Metaphysics*, Vol.25, No.1, pp: 3-51
44. THROGMORTON, J.A. (1991): *The rhetoric of policy analysis*. *Policy Sciences*, Vol.24, No. 2, pp: 153-179
45. TORGERSON, D. (1984): *The communicative context of policy analysis: The problem of strategic interaction in the policy process*. Ph.D. Thesis, University Toronto, Toronto
46. TORGERSON, D. (1985): *Contextual Orientation in Policy Analysis: The Contribution Of Harold D. Lasswell*. *Policy Sciences*, Vol.18, No.2, pp: 241-261
47. TORGERSON, D. (1986): *Between knowledge and politics: Three faces of policy analysis*. *Policy Sciences*, Vol.19, No.1, pp: 33-59

48. TRIBE, L.H. (1972): Policy Science: Analysis or Ideology? Philosophy and Public Affairs, Vol.2, No.1, pp: 66-110
49. WALDO, D. (1948): The Administrative State. New York: Ronald Press
50. WEIMER, D.L. (2005): Institutionalizing Neutrally Competent Policy Analysis: Resources for Promoting Objectivity and Consolidating Democracies. Policy Studies Journal, Vol.33, No.2, pp:131-146
51. WOLIN, S.S. (1969): Political theory as a vocation. American Political Science Review, Vol.63, No.5, pp: 1062-1082
-

Policy Analyses – Between Facts and Values

Abstract:

The paper is one of the contribution to solve of the many questions, that are connected with the field of the policy analyses methodology. There are presented the fundamentals of the possibilities and conceptions in connection to the one of the key analyses problem - not only political – the confrontation between facts and values. Very intensive discussion about this problem includes the permanent exchange of the views between positivists and post-positivists with effort to find as effective tools of the policy analyses as it is possible – as a basis, accepted in the creation of the informatic basis of the political decision-making at the different levels.

Key words: policy analyses, facts and values, positivism, postpositivism, multiplism